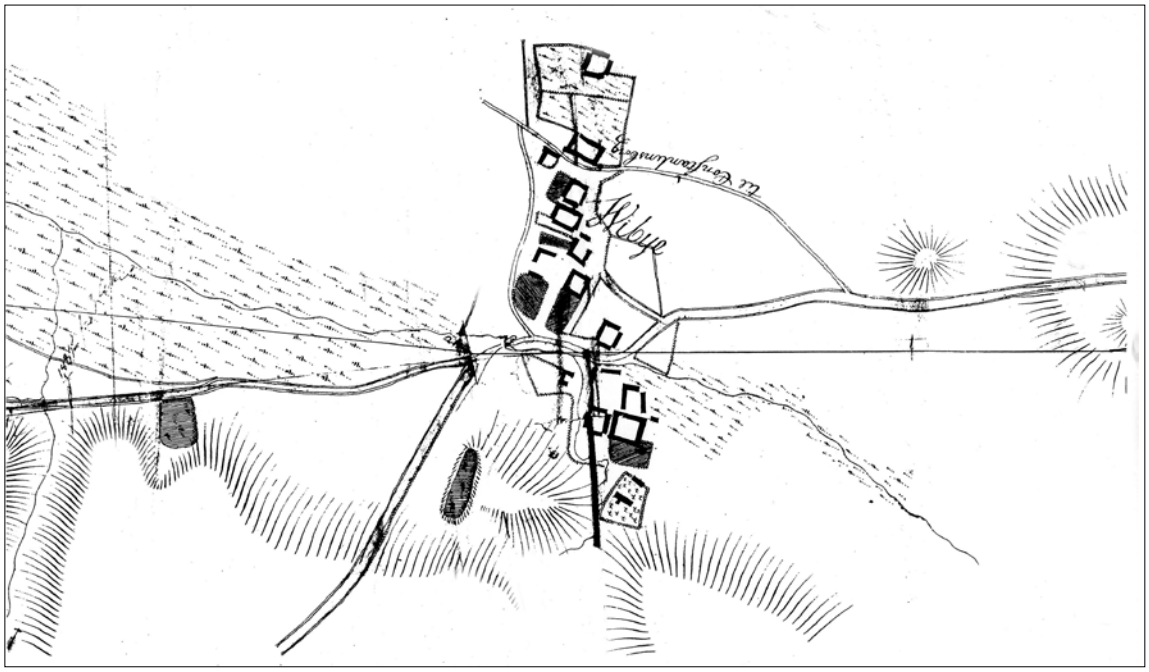
Hvor kommer vi fra?

1. Det historiske Viby frem til kommunalreformen 1970

I dag betragter vi Viby J som en forstad, men historisk set var Viby en af de mægtigste sognekommuner i området. Faktisk strakte Viby Sogn sig oprindeligt helt ind til det, vi i dag kender som den absolutte midtby i Aarhus. Rejsen fra selvstændig landsby til en integreret del af storbyen er fortællingen om jernbanens indtog og en by, der voksede ud af sine egne rammer.

Fra magtcenter til landsby

Allerede i jernalderen og den tidlige vikingetid var Viby et af de absolutte magtcentre i Jylland. Navnet Viby er sammensat af Vi (helligsted) og by. Et 'vi' var et indhegnet område indviet til guderne, ofte placeret ved en kilde eller på en højbakke. I dette tilfælde nær Skt. Niels-helligkilden (ved krydset Åhavevej/Viby Ringvej) og højdedraget, hvor Viby Kirke nu ligger. Ved siden af helligstedet lå en stor kongsgård (Viby Skole), småbebyggelser og værksteder og gravhøje. Desuden vidner gravfund fra vikingetiden også om en rig, lokal overklasse med tætte bånd til kongemagten. Arkæologer mener, at kongen med gården i Viby kontrollerede handlen ved kysten.

Ældste kort over Viby. Dato ukendt.

Aarhus (Aros) opstod omkring år 750-800 som en sæsonbestemt markedsplads, som kongen i Viby måske beskyttede og kontrollerede. Omkring år 900 skete der et skifte. Aarhus blev befæstet med en vold, og den politiske magt begyndte langsomt at flytte fra 'bjerget' i Viby ned til havnen i Aarhus. Viby forblev dog en vigtig landsby med tætte bånd til kongemagten i flere hundrede år efter.

Landsbyen Viby frem til 1842

I 1500-tallet var Viby en af de største landsbyer i området, og man anslår, at der var cirka 25 til 30 gårde, hvoraf kongen ejede de 24, hvilket understreger Vibys særlige historiske betydning som kongeligt gods. Gårdene lå tæt samlet i en klynge omkring Viby Kirke, det nuværende Viby Torv og ned mod Åhavevej.

I 1661 afhændede kongen de 24 gårde i Viby til den hollandske storkøbmand Gabriel Marselis. Vibys jorde blev udskiftet i 1794. Dette betød, at det gamle landsbyfællesskab blev opløst, og hver gård fik samlet sin jord ét sted, hvilket ofte førte til, at gårde blev flyttet ud af selve landsbykernen, men ved indgangen til 1800-tallet var Viby stadig en klassisk landsby.

Viby Sogneråd blev dannet i 1842, og kommunen omfattede såvel Viby som den mindre landsby Terp.

Da Viby blev styret fra Sognerådet

Selvom Viby i midten av 1900-tallet voksede sig større end mange danske købstæder, fik byen aldrig en borgmester i teknisk forstand. Som sognekommune blev Viby i stedet ledet af et sogneråd med en sognerådsformand.

I årene 1868 til ca. 1917 var sognerådet domineret af lokale gårdmænd og godsejere, mange tilknyttet Venstre. Fra 1917 voksede andelen af arbejdere i kommunen, og frem til 1966 var der socialdemokratisk dominans i sognerådet.

Den mest markante skikkelse i de sidste år før sammenlægningen med Aarhus var Niels Peter Knudsen, der som den sidste formand (1966-1970) navigerede kommunen gennem de store forhandlinger om indlemmelsen i Aarhus Kommune.

Viby Torv set mod Kongevej / Nordbyvej, august 1960.

Viby fik aldrig sit eget rådhus. På et tidspunkt var det meningen, at det skulle opføres, hvor det nuværende Viby Bibliotek ligger, men det blev opgivet, og i 1964 fremlagde sognerådet så en ny plan, hvor det skulle opføres ved Viby Torv, hvor der nu er parkeringsplads, nemlig på P-pladsen

ud mod Skanderborgvej overfor Viby Centret. Men planen faldt til jorden i forbindelse med kommunesammenlægningen 1969, så vi har ikke et monument over byens selvstændighed og administrative styrke.

Da de landkommunale titler blev afskaffet ved kommunalreformen i 1970, blev Vibys lokale selvstyre formelt erstattet af byrådet i Aarhus, men mindet om det stærke Viby Sogneråd lever stadig i lokalhistorien.

Kongevej, set mod Arhus (mod øst), 1968

Hotel Viby (ved nuværende parkeringsplads ud mod Skanderborgvej), 1964

Viby: Et velstående 'skattely' for velhavere

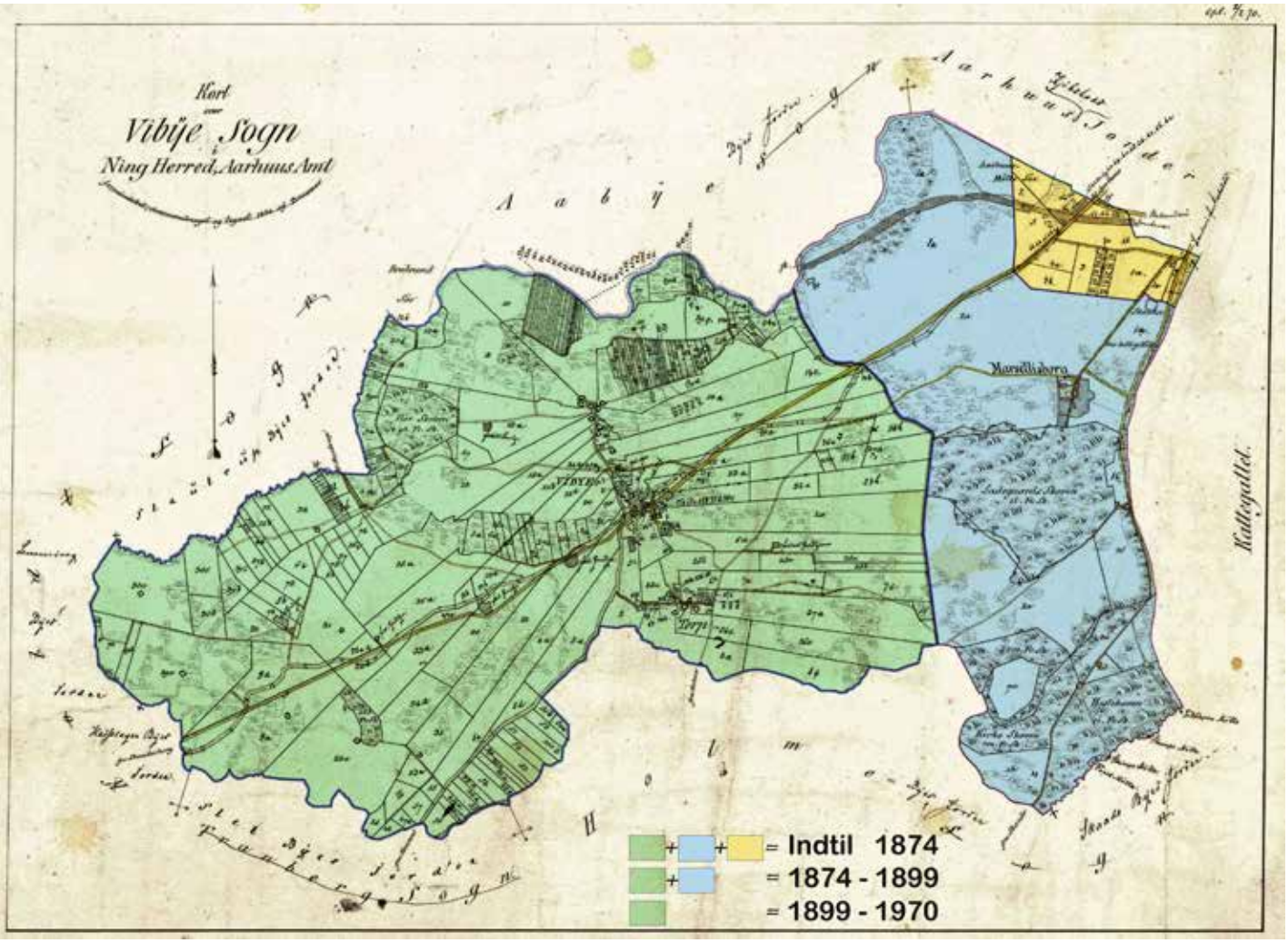
Viby Sognekommunes succes er en af de mest markante fortællinger om dansk forstadsudvikling. Fra midten af 1800-tallet og frem til sammenlægningen med Aarhus i 1970 forvandlede sogneådet Viby fra en søvnig landsby til en af landets rigeste og mest moderne kommuner takket være jernbanen og en veludbygget infrastruktur.

Viby Sognekommune nød i store dele af det 20. århundrede godt af et omdømme som en økonomisk stærk og veldrevet kommune. Dens status som landkommune gav et væsentligt konkurrenceparameter, nemlig evnen til at tilbyde lavere kommunalskat end nabokøbstaden Aarhus, og det benyttede sogneådet sig af og satsede tidligt på at tiltrække industri som for eksempel FDB's fabrikker (nu Coop), Mejeriselskabet Danmark og Østjysk Mejeriselskab (nu Arla), Thomas Ths. Sabroe & Co. (Sabroe), Tulip og mange andre mindre industrier og håndværk. Erhvervsskatterne sikrede en solid kommunekasse.

Sogneådet og byplanlægning

Forskellen i skatteniveau gjorde også Viby særdeles attraktiv for velstillede borgere og erhvervsdrivende at bosætte sig i. Hvor Aarhus voksede vildt, forsøgte Viby at planlægge sig ud af det. Man udstykkede store områder til villa- og rækkehuskvarterer – for eksempel Kongsvang og Fredensvang – hvilket var med til at tiltrække en købestærk middelklasse. Samtidig var Viby kendt for at have nogle af landets mest moderne folkeskoler (f.eks. Viby Skole og senere Vestergårdskolen), hvilket gjorde det attraktivt for børnefamilier at flytte dertil.

Succesen havde dog en pris: Viby blev så velhavende og var så veldrevet, at det blev en uundværlig del af det store Aarhus, og ved kommunalreformen i 1970 var Viby en af de kommuner, der havde den største kassebeholdning med ind i den nye storkommune.

Viby skrumper ind.

Frederiksbjerg: Da Viby mistede sit 'midtby-kvarter'

Det mest dramatiske skifte i Vibys geografi skete i 1874. Før dette år lå Aarhus' sydlige grænse stort set svarende fra Mølleengen / Aarhus Mølle Sø / Søgade / Banegårdsgade og nord om Banegården. Hele området syd herfor – blandt andet det nuværende Frederiksbjerg – hørte under Viby Sognekommune og bestod primært af marker ejet af Marselisborg Gods.

Da jernbanen kom til Aarhus i 1862, blev banegården placeret lige op ad Vibys grænse. Det skabte et enormt pres for byudvikling mod syd. For at få kontrol over de nye boligområder og sikre ordentlige kloak- og vejforhold ansøgte Aarhus Købstad om at få indlemmet Frederiksbjerg. Efter lange forhandlinger blev det vedtaget, at Aarhus overtog ca. 88 tønder land fra Viby den 1. januar 1874.

Selvom Viby mistede Frederiksbjerg, fortsatte kommunen med at vokse som et selvstændigt kraftcenter.

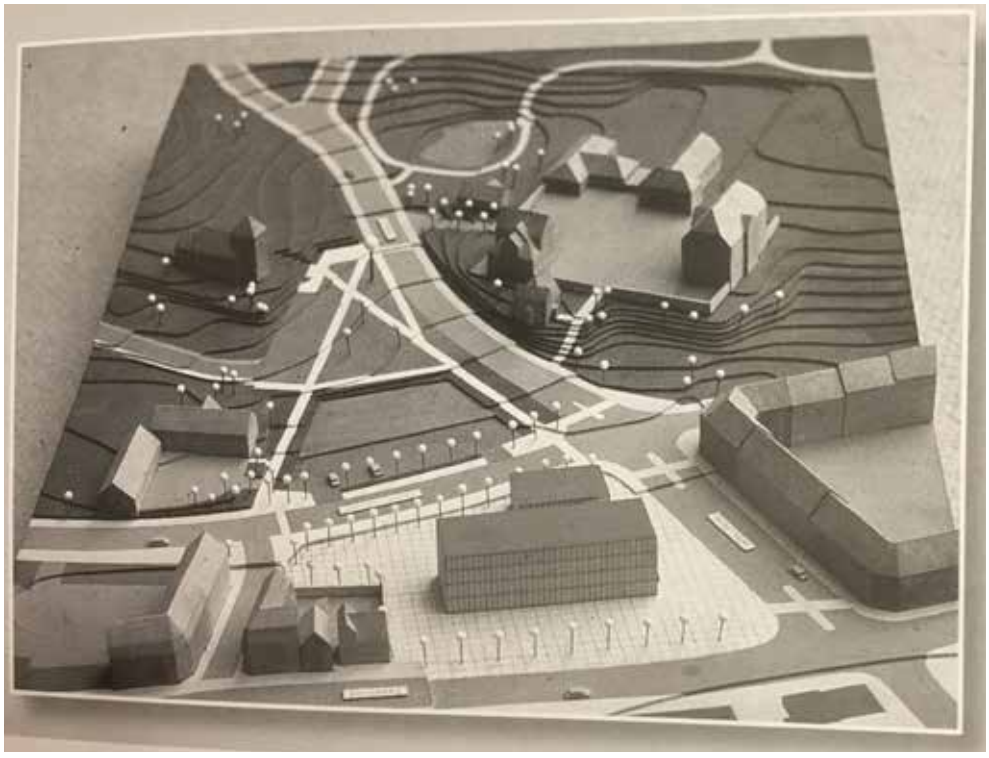
Den endelige sammensmeltning i 1970

Viby bevarede sin status som en selvstændig sognekommune i næsten 100 år efter tabet af Frederiksbjerg. Det var først ved den store kommunalreform i 1970, at Viby Kommune officielt blev nedlagt og fuldt indlemmet i Aarhus Kommune.

I dag minder vejnavne som Frederiksbro i Viby os om de historiske forbindelser, selvom grænserne mellem bydelene for længst er visket ud af asfalt og boligblokke.

Her er de væsentligste punkter omkring sammenlægningen generelt og i Viby:

- *Fra Sogneråd til Storby:* Viby Kommune, der havde fungeret som sognekommune med et sogneråd siden 1868, blev en del af den nye store Aarhus Kommune sammen med 20 andre omkringliggende kommuner.
- *Identitet og forstadsudvikling:* Gennemførelsen af den administrative sammenlægning betød et skift fra at være en selvstændig kommune til at blive en forstad til Aarhus.
- *Generel modstand:* I perioden op til 1970 var der generelt i landet – og også omkring Aarhus – diskussioner om, hvorvidt de mindre kommuner ville miste deres lokale selvstyre og særpræg ved at blive opslugt af købstaden.
- *Administrativ forandring:* Sammenlægningen i 1970 var en del af en national reform, der reducerede antallet af kommuner markant for at skabe mere robuste enheder, der kunne håndtere de voksende kommunale opgaver.

Model af det påtænkte rådhus. 1964. Nederst i billedet Skanderborgvej.

Sammenfattende kan man sige, at overgangen var en administrativ succes, der fulgte den nationale plan, men det var en markant ændring for Viby, der gik fra selvstændigt sogneråd til en del af en storbyadministration. Modstanden viste sig primært på følgende måder i Viby:

- *Frygt for 'Storbysystemet':* Lokalbefolkningen og de folkevalgte i Viby Sogneråd frygtede, at de ville miste deres direkte indflydelse til et fjernt og bureaukratisk system i Aarhus.
- *Identitetstab:* Viby var en af de mest velstillede og selvstændige forstadskommuner, og mange borgere følte sig som vibygensere, før de følte sig som århusianere.
- *Økonomisk skepsis:* Der var bekymring for, at skattekronerne fra de rige forstæder ville blive brugt på at finansiere løsningerne af problemer inde i Aarhus centrum i stedet for at fremme lokale projekter.

Byrådet i Aarhus var meget bevidst om denne utilfredshed. For at tæmme de kritiske røster sørgede man i de første år efter 1970 for at investere massivt i infrastruktur og faciliteter i de 'nye' bydele. Indvielsen af Viby Centret i 1970 står i dag som et symbol på denne modernisering og integration. Men det er spørgsmålet, om ikke denne modernisering senere skabte andre problemer. Samtidig tog byrådet ligesom æren for, at Viby var en mønster-forstad.

2. Viby fra 1970 til i dag

Fra selvstændig magtfaktor til overset bydel af Aarhus Byråd

Selvom Viby i dag er en integreret del af Aarhus, lever debatten om bydelens status i bedste velgående.

Mange lokale stemmer, herunder Viby Fællesråd, påpeger jævnligt, at Viby gennem de sidste mange år er blevet nedprioriteret til fordel for prestigeprojekter i Aarhus Midtby og på Aarhus Ø. At der for ofte bliver bygget det forkerte de forkerte steder uden skelen til, hvad der er 'behov for eller efterspørgsel efter lokalt', som der står i Kommuneplan 2025. At de lokale borgeres trivsel ikke er et vigtigt parameter for udviklingen i Viby. At Viby forfalder og er ved at udvikle sig til en spøgelsesby med de mange tomme erhvervslokaler, der skæmmer bydelen.

Viby Friluftsbad ca 1980. Indviet juni 1970, nedlagt 1994.

Viby som 'blandet' by

Den udvikling i Viby, som Aarhus Byråd har stået for siden kommunalreformen 1970 og frem til i dag, har skævvredet bydelen. I Viby Nord har vi – takket være det gamle sogneråd – fået en harmonisk og blandet bydel med en rimelig fornuftig fordeling af ejer- og lejeboliger af god kvalitet, mens Viby Syd – takket være Aarhus Byråd – er blevet kraftigt bebygget med lejeboliger, hvoraf nogle desværre ikke ligefrem har fremmet trivslen blandt beboerne.

Ca. 32 % af alle boliger i Viby er almene, hvilket er lidt højere end gennemsnittet på 25 % i kommunen som helhed. I Viby Nord (Viby Skole-distriktet) ligger andelen af almene boliger omkring 10–15 %, mens andelen i Viby Syd (Søndervang-området) er meget høj og udgør over 70 % af det samlede antal boliger (i Søndervang skoledistrikt endda helt oppe på 80 %). Viby Fællesråd ønsker,

at den fremtidige byudvikling i bydelen medtænker denne problematik ved såvel større byudviklingsprojekter (det tidligere Teknologisk Institut, der er udpeget som et byvækstområde) som andre lokal- og byggeplaner. Lad os håbe, at byrådet tager dette alvorligt, når der planlægges nyt byggeri i Viby, så der i højere grad bygges almene boliger i Viby Nord og ejerboliger i Viby Syd.

Byfortætning. Hvem bestemmer, hvad der bygges hvor og til hvem?

Udover fortætningen af almene boliger i Viby Syd har vi også og en uhensigtsmæssig og meningsløs byfortætning ved for eksempel det nye byggeri ved Viby Ringvej over for centret, og vi har set planer for et for højt og tæt byggeri ved Skanderborgvej klos op ad et gammelt parcelhuskvarter; planer som de lokale borgere er modstandere af.

Nybyggeriet mellem Ringvejen og Vestergårdsvej. For højt og for tæt byggeri.

Desuden synes vi, der er en tendens til at bygge for mange ungdomsboliger, mens vi mangler attraktive familieboliger og i høj grad seniorboliger i Viby til at sikre flyttekæden – såvel lejeboliger som forskellige typer af ejerboliger.

Heldigvis er der da også eksempler på nybyggeri, som vi i fællesrådet kan bakke op om. Lad os blot nævne Viby Bakke (JP-grunden), som jo er langt fremme, og planerne for byggeri ved Bjørnholm Allé (den gamle gasværksgrund).

Borgerinddragelse

I Viby Fællesråd ønsker vi, at vibygenserne får mulighed for at præge den bydel, de nu engang bor i. Vi ønsker at blive inddraget i udviklings- og byggeplaner på en ærlig og reel måde på et så tidligt tidspunkt, at vores meninger rent faktisk kan få betydning. Det har det knebet gevaldigt med i rigtig mange år, desværre. Vi tror, at en tidlig og reel inddragelse er en forudsætning for, at der kan skabes tillid mellem byens borgere og politikere. Vi tror, at det vil kunne skabe større glæde blandt byens borgere og give flere lyst til at deltage i de demokratiske processer. Og vi tror, at det vil kunne fremme byggeplanerne til gavn for såvel bygherre som forvaltning.

Derfor har vi gennem de sidste mange år arbejdet ihærdigt for at få dette princip knæsat i den måde, de forskellige forvaltninger arbejder på. Vi er kommet et stykke på vejen, men der er stadigvæk lang vej til at få det implementeret i forvaltningernes arbejde.

Ødelæggelsen af det centrale Viby

Overordnet set samler vores kritik sig ofte om det gamle Viby centrum, der af mange opleves som et forsømt trafikknudepunkt fremfor det bydelshjerte, det engang var.

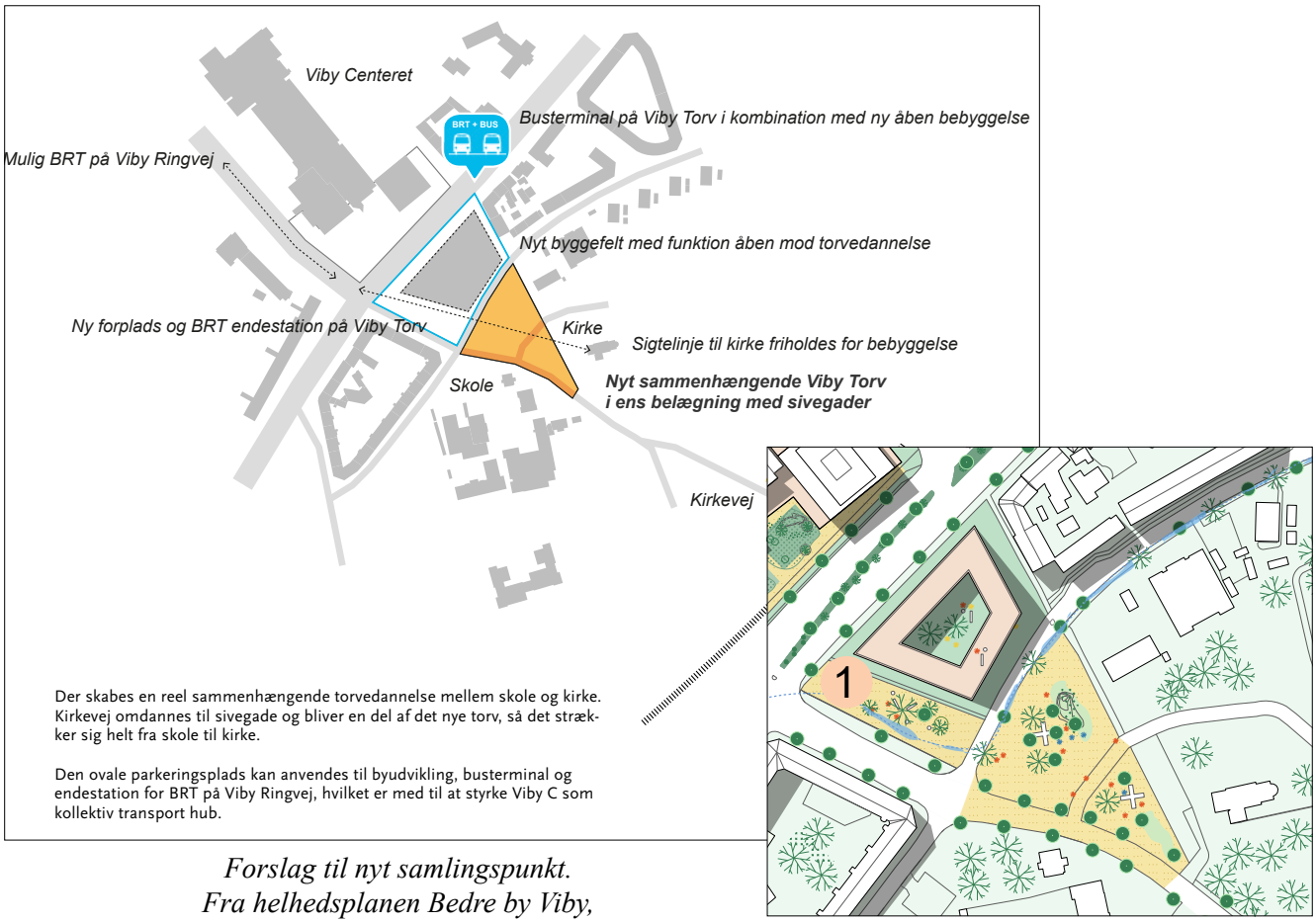
For at gøre plads til Viby Centret i 1970 og udvisningen af Skanderborgvej krævede det nedrivning af store dele af den gamle landsbykerne, som var handelsstrøget ved Kongevejen (nu Skanderborgvej) mellem Vestergårdsvej til Ormslevvej/Byvangs Allé. Bageren, cykelhandleren, slagteren, de små boliger på Kærlighedsstien, møbelpolstreren, kiosken. I alt cirka 50 butikker, værksteder og andre erhverv måtte lade livet. Kongevejen, der gik fra Vestergårdsvej hen til viadukten ved Christian X's Vej, var den travle handelsgade i det gamle Viby, byens livsnerve. Da den nye vej stod færdig, var vejen blevet udvidet så meget, at ejendomme på den tidligere Kongevejs nordre side nu ville have ligget i Skanderborgvejs midterrabat! Det svarer lidt til, at man for at løse til- og frakørslen til Aarhus Ø beslutter at lave Nørregade og Nørre Allé om til en 4-sporet vej og river alle huse på den ene side af vejen ned.

Viby Torv i dag.

Viby mistede sit vigtige samlingspunkt og en stor del af sin identitet.

Dette er baggrunden for, at mange borgere og Viby Fællesråd ønsker et nyt samlingsted – en plads, der kan danne ramme om hygge, samvær og aktiviteter af forskellig art, som forhåbentligt kan være med til, at vores bydel kan genfinde noget af sin unikke identitet og blive et levende samlingssted for bydelens beboere i skyggen af storbyens vækst.

Forslag til nyt samlingspunkt.
Fra helhedsplanen Bedre by Viby,

Er Viby blevet bedre efter 1970?

Ser man på Vibys udvikling i et 150-årigt perspektiv, rejser der sig et naturligt spørgsmål: Er bydelen reelt blevet bedre efter indlemmelsen i Aarhus Kommune i 1970?

Som selvstændig kommune var Viby en økonomisk mønsterelev med lav skat, stærk industri, gennemtænkte boligkvarterer og et selvbevidst sogneråd. Efter 1970 er Viby i høj grad blevet formet som et infrastrukturelt knudepunkt for hele Aarhus.

Mens midtbyen har fået arkitektoniske perler og kulturprojekter, er Vibys centrale rum – Viby Torv – blevet domineret af trafik, støj samt hurtigtopførte og diffuse bygninger. Viby er blevet en døende bydel med mange udfordringer. Har Viby mistet den 'sjæl' og politiske prioritering, man havde, da beslutningerne blev truffet af det lokale sogneråd i Viby frem for af politikerne på Aarhus Rådhus?

Udviklingen siden 1970 har givet Viby mere gennemgående trafik og en befolkningstilvækst, men mange vibygensere vil mene, at dette er sket på bekostning af den lokale trivsel og tryghed samt den lokale sammenhængskraft.

Viby-fortællingen er skrevet af den gamle vibygenser Brian Sten Larsen med to repræsentanter fra fællesrådets forretningsudvalg som 'fødselshjælpere'.

Hvor er vi nu?

1. Trafik og Viby

En bydel under pres fra trafikken

Hvor Viby før i tiden nød godt af sin centrale placering, er infrastrukturen i dag blevet en af bydelens største udfordringer. Det er dog ikke mangel på veje, men snarere den massive trafikbelastning, der præger området. Som et knudepunkt, hvor Skanderborgvej og Åhavevej leder tusindvis af biler mod Aarhus Midtby hver dag, kæmper Viby med voldsom støjforurening og trængsel. Så det er ikke så sært, at Viby Torv omtales som Danmarks grimmeste torv og som en af landets arkitektoniske fejltagelser.

Viby Torv i myldretiden.

Et andet problem er opstået i nyere tid. Villakvarterene omkring Kongelunden oplever som følge af det øgede antal gæster til events og sportskampe et større trafikpres med øget parkeringsbehov. Dertil kommer, at der er blevet indført beboerlicens på Frederiksbjerg og i Marseliskvarteret, hvilket øger presset på de nærliggende veje, samtidig med at pendlere i stigende omfang bruger parkeringspladser og veje helt ud til Viby Stadion for at undgå at skulle betale for parkering inden for Ringgaden. Konsekvensen er, at boligvejene ikke længere kun fungerer som adgangsveje for beboere, men i praksis også som parkeringsområde for personer, der har ærinde andre steder. Det giver øget trafik, flere parkeringssøgende biler og dårligere fremkommelighed for både beboere, renovation, lastbiler og eventuelle redningskøretøjer. Den ekstra trafik skaber en utryg situation for områdets børn, så problemet handler ikke kun om parkering, men også om trafiksikkerhed og tryghed i boligområdet.

Selvom Letbanen har givet et moderne løft til den kollektive trafik, synes mange lokale borgere, at de bløde trafikanter og bymiljøet er blevet ofret til fordel for bilernes fremkommelighed. Debatten om støjværn og en mere menneskevenlig indretning af de store veje står derfor højt på dagsordenen hos Viby Fællesråd.

Samtidig er letbanen ikke lokalt forankret og dækker således ikke vibygensernes behov for kollektiv trafik. Således har man bare genskabt en 'Oddergris' i en moderne udgave på bekostning af nedlagte buslinjer og færre afgange i oplandet, hvilket gør det svært for mange borgere at få en hverdag til at fungere. I dag flytter letbanen fra Odder til midtbyen stort set det samme antal passagerer, som Oddergrisen gjorde førhen. Set i forhold til passagertallet har letbanen heller ikke just været en succes, når man tager i betragtning, at befolkningstallet gennem de sidste tyve år er vokset kraftigt.

Letbanen var et dyrt bekendtskab, når man bare kunne have fornyet toget med et batteridrevet tog med moderne komfort, og har ikke været med til at løse de trafikale problemer i Viby.

Infrastrukturens pris: Bløde trafikanter og forsvundne åndehuller

En af de største kilder til lokal utilfredshed er følelsen af, at Viby infrastrukturelt er ved at sande til. Hvor man som selvstændig kommune prioriterede sammenhængende stisystemer og lokale grønne arealer, er Viby efter 1970 i stigende grad blevet underlagt Aarhus' behov for gennemkørsel.

Man fjerner systematiske parkeringsmuligheder, hvilket gør det til en daglig kamp overhovedet at foretage indkøb ved knudepunkter, især Viby Torv. Samtidig mangler der reelle Park-and--Ride-faciliteter ved bygrænsen. Det betyder, at pendlere udefra tvinges til at bruge Viby som en transitby, de blot kører igennem, fremfor at parkere udenfor, eller at pendlere bruger Viby som gratis parkeringsplads og tager bussen videre ind til midtbyen, hvor det er for dyrt og for svært at finde parkeringsplads.

Selvom der på mange små villaveje i den nordlige del af Viby er indført parkering forbudt, oplever mange beboere det som en gene, at deres smalle veje bruges som pendlerparkering.

Denne mangel på fremsyn betyder, at økonomien til sikkerhed omkring de bløde trafikanter – skolebørn og cyklister – opleves som historisk nedprioriteret i forhold til de store asfaltprojekter, der skal afvikle pendlertrafikken. Dette ses for eksempel ved Vestergårdsvej, og i Viby Fællesråd

tror vi desværre, at vi vil se flere og flere af sådanne eksempler i fremtiden. Samtidig betyder den massive fortætning af boliger i Viby også i sig selv øget trafik, og da parkeringsnormen ved nybyggeri er sat urealistisk lavt, vil vi også se, at mindre veje i stadig højere grad bliver brugt som parkeringsplads til fare for trafiksikkerheden og til gene for disse vejes beboere.

Udviklingen har skabt en bydel, hvor det er blevet sværere at færdes trygt uden bil, og hvor manglen på nye rekreative stier står i skarp kontrast til den hastighed, hvormed Viby Torv og de omkringliggende veje fyldes af biler.

En løsning af de trafikale problemer i Viby står ikke just øverst på byrådets dagsorden, ved vi i Viby Fællesråd, og vi kan kun blive ved med igen og igen at rejse problemerne for politikerne.

2. Mennesker før byrum, byrum før bygninger

Byplanlægning med hovedet under armen

Vi har i alt for mange år været vidner til, at politikerne i Aarhus Byråd ikke har fulgt ovennævnte hovedsætning fra *Kommuneplan 2017*, men har glemt helhedssynet og planlagt 'baglæns' og taget udgangspunkt i bygninger og glemt mennesker og byrum. Det har haft en masse konsekvenser.

Trafikproblemerne som beskrevet ovenfor er en af konsekvenserne. Vi er blevet præsenteret for den ene lokalplan efter den anden, og når vi så har spurgt ind til den øgede trafikmængde og det større parkeringsbehov, planen vi medfører, lyder svaret: "Vi kan kun diskutere det, der ligger inden for planens rammer. Eventuelle trafik- og parkeringsproblemer må vi se på senere." Byfortætningen er med andre ord sket uden en helhedsplan, som inddrog afvikling af den øgede trafikmængde, og derfor står hele byen i dag med et kæmpeproblem: Byen er blevet fortættet, så det nu er meget svært at se nogle løsninger på fremkommelighedsproblemerne, og disse problemer kender vi også til i Viby!

En anden konsekvens er, at borgerinddragelsen mere eller mindre har været et spil for galleriet, hvilket har resulteret i, at borgerne er blevet sat ud på et sidespor. Hensynet til de nuværende borgere er blevet tilsidesat for at bygge boliger til de kommende borgere. Rigtig mange engagerede borgere, der har skrevet høringssvar og har haft foretræde for diverse udvalg, har følt, at de blot deltog i et narrespil, hvor tingene var aftalt på forhånd mellem bygherre og Kommune og stod ikke til at ændre. Den såkaldte borgerinddragelse skulle blot legitimere politikernes beslutninger.

Plan for byggeriet på Viby Bakke (den tidligere JP-grund). Et eksempel på et bygggeri, hvor Viby Fællesråd blev inddraget tidligt, og vi kunne bakke op om lokalplanen, men hvor vi også ved, at det vil øge trafik- og parkeringsproblemerne i området.

Prospekt for byggeriet på Store Ravnsbjerg. Viby Fællesråd blev inddraget tidligt, men ikke på helt ærlig vis. Bygherre 'glemte' at fortælle, at der var to gravhøje på arealet, hvoir anbefalingerne fra Slots- og Kulturstyrelsen som udgangspunkt siger, at der ikke må bebygges i 100 meters omkreds omkring de to høje. I øjeblikket ligger planen lidt stille, mens kommunen undersøger mulig´ghederne for af dispensere fra de 100 meter.

Hvis der skulle laves om på det, var det nødvendigt, at 'tidlig og reel borgerinddragelse' blev indført som princip for Kommunens tilgang til samarbejdet med borgerne. Det er nu skrevet ind i den nye samarbejdsaftale mellem Kommunen og fællesrådene. Om det så får den ønskede virkning, vil fremtiden vise, men det kræver en stor kulturrevolution i de forskellige forvaltninger, og at byrådet rent faktisk er indstillet på at lade borgerne få indflydelse på, hvordan deres bydel skal udvikles. Nærdemokratiet skal udvikles.

Plan for byggeriet ved ved Byvangs Allé. En gammel villa rives ned og en karré opføres. Igen et eksempel på byfortætning, som vil skabe trafik- og parkeringsproblemer i området.

Byggeriet ved Vestergårdsvej og det kommende byggeri ved Byvangs Allé er eksempler på byggerier, hvor fællesråd og naboer hverken er blevet inddraget tidligt eller reelt.

Byggeriet Viby Bakke og det kommende byggeri på den tidligere gasværksgrund er eksempler på, hvor fællesråd og naboer er blevet inddraget tidligt og reelt.

Der var også planlagt et større kontorbyggeri mellem genbrugsstationen ved Eskelunden og Åhavevej, som vi forhåbentligt har fået skudt til hjørne.

Teknologisk Institut flytter, og der er store ideer om gevaldige byggeplaner på området. Vi har bedt om at blive inddraget så tidligt som overhovedet muligt – og håber på, det vil ske.

3. Tryghed og trivsel i Viby

En bydel mærket af voldsomme hændelser

Når snakken falder på kriminalitet, har Viby i de senere år stået i et usædvanligt dårligt lys. Under politiske debatter er bydelen blevet fremhævet som et område med en bekymrende koncentration af vold, og statistikkerne understøtter desværre en del af denne bekymring; Viby har i perioder været blandt de bydele i Aarhus med flest registrerede knivstik.

Alvorlige hændelser, herunder et drab i Grøfthøjparken i juni 2024 og domfældelser for voldsomme overfald i 2025, har ført til, at Østjyllands Politi i flere omgange har måttet indføre visitationszoner. Selvom politiet fastholder, at den generelle tryghed i Østjylland er høj, har denne 'dominoeffekt' af voldelige episoder skabt en mærkbar lokal utryghed i Viby. Det har øget presset på både byrådet og de lokale SSP-indsatser for at genvinde balancen i en bydel, der kæmper med komplekse sociale dynamikker.

Aarhus Politi har flere gange afvist vibygenseres ønske om at genetablere en nærpolitistation i Viby.

I Viby Fællesråd mener vi, som omtalt ovenfor, at en af vejene til at vende denne udvikling er at få skabt en mere harmonisk balance mellem ejerboliger og almennyttigt byggeri.
Noget andet, som vi mener også kunne være med til at vende udviklingen, er at insistere på kvalitetsbyggeri og mere blandede boligtyper: højt/lavt byggeri, almene boliger/ejerboliger og private udlejningsboliger, boliger til unge/til børnefamilier/til seniorer.

Viby-fortællingen er skrevet af den gamle vibygenser Brian Sten Larsen med to repræsentanter fra fællesrådets forretningsudvalg som 'fødselshjælpere'.

Hvor vil vi gerne hen?

Fremtiden og Viby

En appel til handling: Skal Viby fortsat være 'en glemt' bydel?

Det er på høje tid, at Aarhus Byråd erstatter sin manglende forståelse og mangel på respekt for Vibys borgere med en konkret og forpligtende handlingsplan. Det har åbenbart ikke været nok for politikerne at have helhedsplanen *Bedre by Viby*, som mange vibygensere brugte lang tid på at bidrage til i årene op til 2020, som rettesnor.

I Viby Fællesråd synes vi, at udvikling af Viby i for høj grad blot forstås som opførelse af nye boliger, og at byrådet i for høj grad lader sig styre af private bygherrers ønsker uden hensyn til helhedsplanen, mens de kommunale investeringer, som er nødvendige for at realisere planen, lader vente på sig. Opførelsen af bygninger har som omtalt vejet tungere end hensynet til de lokale borgeres ønsker og behov på trods af *Kommuneplan 2017*'s smukke ord om 'mennesker før byrum, byrum før bygninger'. I den nye kommuneplan, *Kommuneplan 2025*, står der, at 'nye projekter skal bidrage med funktioner, kvaliteter og sammenhænge, der er behov for eller efterspørgsel efter lokalt'. Ja, lad os håbe på det.

Byplanlægning med udgangspunkt i borgernes trivsel

Hvis *Kommuneplan 2025*'s flotte intention står for troende, bør formålet med byudviklingen i Viby fremover være at øge vibygensernes trivsel og glæde ved at bo i bydelen ud fra det, vi har behov for og efterspørger. Det lyder simpelt og vil være et brud med den hidtidige byudvikling. Mon byrådspolitikerne er klar til det?

Helhedsplanen for Viby skal opdateres i samarbejde med borgerne og indeholde løsninger på de trafikale problemer, løsninger som der vel at mærke skal prioriteres imellem og løbende afsættes midler af til i kommunens budget. Når det er på plads (og altså gennemført), bør Kommunen i samarbejde med borgerne få styr på, hvad der er borgernes ønsker og behov. Medfører disse ønsker og behov kommunale investeringer i f.eks. nye idrætsfaciliteter, institutioner, byrum, et grønt område eller lignende, er det op til politikerne at prioritere mellem de forskellige ønsker og behov, og alle kan selvfølgelig ikke realiseres her og nu (og nogle måske aldrig), men de skal tages alvorlig. Det vil sige, at man fra politisk hold – inden man begynder at udarbejde lokalplaner – tager højde for at afsætte plads til de ønsker og behov, som skal realiseres på et eller andet tidspunkt. Politikerne må acceptere, at der på denne plads ikke kan bygges andet.

Først når dette er plads, kan man begynde at realisere diverse lokalplaner – og i disse planer skal borgerne inddrages tidligt og reelt.

Mennesker og byrum

Således er det et stort ønske i Viby Fællesråd at få etableret et nyt samlingspunktet og få det forbundet med Kulturhus Viby og Viby Kirke. Desuden arbejder vi på at få kulturen udbredt til Viby. Ikke med store, kommercielle koncerthuse, men med at udnytte nogle af de mange tomme

erhvervslokaler. Lad os give rum til upcoming kunstnere, som efterhånden er blevet hjemløse inden for Ringgaden, for at få skaffet mere liv i Viby. Husk på, at da Jyllands-Posten i 1966 flyttede sit hovedkvarter fra det centrale Aarhus til en markant ny bygning på Grøndalsvej i Viby, blev der ikke bare flyttet arbejdspladser, men også kulturel magt til sognekommunen; en kulturel magt som Viby mistede ved JP's flytning til Mediebyen i 2019.

Ligeledes vil vi også arbejde for at styrke fællesskaber, fælles aktiviteter og den folkelige idræt/motion til gavn for sundheden.

Hvis ikke byrådet vågner op nu, risikerer vi, at Viby nedsmelter til en identitetsløs transitforstad – en bydel, hvor folk blot bor for at tjene byens vækst, mens trygheden og livskvaliteten siver ud mellem de overbelastede vejbaner. Viby skal være en bydel, hvor beboernes trivsel har højeste prioritet – og ikke blot et sted man kører igennem for at komme til og fra Aarhus centrum. Viby skal genfinde sin egen identitet. Viby skal være en bydel, folk er glade for og stolte af at bo., hvor vi ikke først og fremmest forstår os som aarhusianere, men som vibygensere.

Spørgsmålet er brutalt, men nødvendigt: Skal fremtidens 'ghettoby' i Aarhus være resultatet af politisk forsømmelse i Viby? Ved at opføre ikke-gennemtænkt, helhedsorienteret byggeri, ved at vende det blinde øje til trafikkaosset og nedprioritere bløde trafikanter, ved ikke at få etableret byrum og skabe mulighed for fornuftig anvendelse af de tomme erhvervslokaler og ved at lade kriminalitetsstatistikken løbe løbsk, svigter byrådet en af byens historisk stærkeste søjler.

Der er brug for en investering i tryghed, stier og bymiljø, der viser, at man værdsætter Viby som et levedygtigt lokalsamfund og ikke blot som en asfalteret gennemgangsvej. Det er nu, balancen skal genfindes, hvis Viby skal bevare sin værdighed og ikke ende som et offer for storbyens manglende fremsyn.

Hvis det skal lykkes, kræver det, at alle vibygensere kan komme til orde. Det kræver, at flere engagerer sig. Og det kræver, at vi koordinerer vores ønske og behov og står samlet om det.

Fællesrådene i Aarhus er af byrådet udpeget til at være de vigtigste bindeled mellem Kommune (politikere og forvaltning) og borgere, men fællesrådene kan kun varetage denne funktion på demokratisk vis, hvis borgerne er aktive og engagerede i bydelens udvikling.

Derfor: Hvis du har læst Viby-fortællingen, tror vi, at du interesserer dig for Viby, og gør du det, er vi meget spændt på at høre din mening om, hvad DU synes, der er de centrale problemer for Viby i fremtiden, og hvordan du gerne ser, Viby skal udvikle sig for at forblive en bydel, du fortsat har lyst til at bo i. Skriv gerne nogle linjer eller et indlæg og send til vores facebook eller hjemmeside. Du kan også velkommen til at kontakte Viby Fællesråd direkte.

Viby-fortællingen er skrevet af den gamle vibygenser Brian Sten Larsen med to repræsentanter fra fællesrådets forretningsudvalg som 'fødselshjælpere'.

Et lille PS

Vil du gerne læse mere om de ideer, der ligger, om, hvordan Viby skal udvikle sig, kan du gå ind på nettet og læse den helhedsplan, der blev vedtaget i Aarhus Byråd 2021. Den hedder *Bedre by i Viby*, og du kan finde den ved at gå ind på:

https://aarhus.dk/media/zewjc2ki/helhedsplan_bedre-by-i-viby.pdf

Skulle du have lyst til at deltage mere aktivt i Vibys udvikling, er der mange muligheder.

Brænder du mest for det helt nære, kan du kontakte den lokale afdelingsbestyrelse i din lokale almene boligforening, hvor du bor, eller – hvis du bor i eget hus – den lokale grundejerforening.

I Viby er der flere grundejerforeninger, men Viby Grundejerforening er ligesom den overordnede grundejerforening, som kan fortælle dig om, hvad foreningen arbejder med og guide dig hen til den lokale grundejerforening, hvis en sådan findes.

Engagement i en skole, idrætsforening, borgerhuse, menighedsråd eller lignende har også stor betydning for Vibys udvikling, men kan tit have svært ved at stå alene i sager, der rækker lidt ud over det, der er deres primære opgaver – f.eks. til- og frakørselsforhold, trafiksikkerhed, tryghed, udvidelsesmuligheder. Her er det vigtigt, at der etableres et samarbejde med grundejerforening, afdelingsbestyrelser i nærliggende, almene boliger og Viby Fællesråd.

Hvis din interesse ikke blot knytter sig til det nære, men hele Viby som sådan, vil vi opfordre dig til at melde dig ind i Viby Fællesråd.

Hvis du (eventuelt sammen med andre) har en idé til noget, du synes er vigtigt at arbejde med i forbindelse med udviklingen i Viby, kan du også kontakte os, så du/I kan få mulighed for at arbejde videre med ideen i fællesrådets regi, men på dine/jeres egne betingelser.

Endelig kan du blot tilkendegive, at hvis fællesrådet nedsætter en gruppe til at arbejde med det og det konkrete problem (f.eks. trafikkaos på Vestergårdsvej), vil du gerne kontaktes og eventuelt medvirke.

Som du kan se, er det muligt at arbejde i og for fællesrådet på mange forskellige måder, også måder som kan passe ind i din livssituation.

Kontakter

Viby Fællesråd. Årligt kontingent: 100,- kr. som privatperson / 400,- kr. for foreninger m.m.

Du kan følge i, hvad vi laver, ved at gå ind på vores hjemmeside: https://www.vibyfællesråd.dk eller tilmelde dig vores facebook-side: https://www.facebook.com/groups/vibyfaellesraad

Viby Fællesråds forretningsudvalg holder møder ca. 10 gange årligt i Kulturhuset Viby.

Hvis du vil i kontakt med fællesrådet, kan du sende en mail til: formand@vibyfællesråd.dk

Ønsker du at melde dig ind i fællesrådet, kan du blot følge linket på forsiden af vores hjemmeside.

Viby Grundejerforening. Årlig Kontingent: 150,- kr. pr. husstand.

Indmeldelse kan ske via deres hjemmeside: https://www.vibygrundejerforening.dk

På hjemmesiden kan du læse mere om foreningens arbejde.